

naše vezi

JUNIJ 2009

INTERNA IZDAJA, št. 39

UREDNIŠTVO ZDCIVS, Dunajska 129, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Naj žgoče sonce ne upeha našega koraka,
naj nam da moči, za poti prihodnosti.*

naše vezi

VSEBINA 39. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 Kaj dela komisija za šport in rekreacijo?
- 5 Srečanje vojnih invalidov v Novem mestu
- 7 15. skupščina ZDVIS
- 8 Varstvo CIV po 1. svetovni vojni
- 10 VI: Dodatki za (naj)težje invalide
- 11 Zaplapolal je prapor ZDVIS
- 12 Partizanska saniteta na območju IX. korpusa

v premislek

- 13 Ne dajmo se
- 14 Motnje v okolju

iz naših društev

- 15 Svečano ob 15-letnici DVILJ
- 16 Primorski CIV-i na Rabu
- 17 DVI Domžale: Zavezanost k sodelovanju

naše zgodbe

- 17 »Ne pustim se zlahka odnesti«

šport

- 18 Športne igre ZDVIS

križanka

IZDAJATELJA:
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije in
Zveza društev vojnih invalidov Slovenije

UREDNIŠTVO:
ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska cesta 129,
1000 Ljubljana, tel.: (01) 56 53 802, (01) 56 53 803

GLAVNA UREDNICA:
Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:
Jože Romšak, Vladimir Pegan,
Ivanka Strnad, Zdravko Zore

TISK:
ITAGRAF d.o.o. Ljubljana

fotografija na naslovnici: Vili Kovač
besedilo: Aleksandra K-Kovač

Drage bralke in bralci!

Čas. Prijatelj in/ali sovražnik. Odvisno od tega, v kateri situaciji se v danem trenutku nahajamo. Če se nam mudi, ga ni nikoli dovolj, če na kaj čakamo, teče prepočasi. 15 let. Veliko ali malo?

Prav toliko je namreč preteklo od ustanovitve in vnovičnega organiziranja vojnih invalidov v Zvezo društev vojnih invalidov Slovenije. Če se vam zdi, da 15 let ni kdo ve kaj v dolgi človeški zgodovini, morate vedeti, da ne gre za prvo organizacijo vojnih invalidov, ampak njeno kontinuiteto, ki se vleče iz časov prvih sodobnih svetovnih oboroženih spopadov na območju Evrope. Tako je v času med prvo in drugo svetovno vojno delovalo Združenje vojaških invalidov Kraljevine Jugoslavije, ustanovljeno leta 1919, po drugi svetovni vojni pa predhodnica današnje zveze, Zveza vojaških vojnih invalidov Slovenije, ustanovljena leta 1945, ki se je leta 1962 združila z Zvezo združenj borcev in pred 15 leti, z ustanovitvijo prvih društev vojnih invalidov, spet zaživela samostojno življenje kot Zveza društev vojnih invalidov Slovenije. Na tem mestu ne bomo razpravljali o statusih in pravicah, ki so bile dane, zmanjšane, vrnjene, odvzete, izenačene in kaj je še teh izrazov, ki so po eni strani povezani z grozotami vojn, po drugi pa tudi s pogumom, zanosom in žrtvovanjem za domovino.

Zveza in društva so in bodo petnajstletnico obstoja in delovanja zaznamovali s slovesnostmi, na katerih so se ponekod že zvrstili številni eminentni gostje. Čestitke tako padajo z vseh strani, od najvišjih državnih vrhov do sorodnih in manj sorodnih združenj in organizacij. Čas (ta se kot rdeča nit polna različnih pomenov vleče skozi to moje razmišljanje) proslavi tudi čas velikih besed, zagotovil in nekoliko manj obljub. Pri tem se morajo ti, bolj ali manj naključni pomembni obiskovalci in častni gostje vojnih invalidov, zavedati, da se njihovim besedam prisluhne, in nato pozorno spremlja njihovo pot (v času). Tako je častni gost na slovesnem srečanju vojnih invalidov v Novem mestu, predsednik države Danilo Türk pozorno prisluhnil predstavitvi namena in ciljev zveze in težavam, s katerimi se spopadajo invalidi. Vojni invalidi so predsednika seznanili tudi s tisto težavo, ki jo najbolj pogosto omenjamo, in je povezana s pravico do zdravljenja/bivanja v zdraviliščih. Saj poznate to težavo. Radi bi šli bi v zdravilišče, veste, da bi bilo to dobro za vas, pa vas komisija zavrača, ker Razlogov je tisoč, med njimi meni »najljubši« neuraden, da bivanje ne bo prineslo bistvene spremembe, saj je starost naredila svoje... Lepo vas prosim. Mislim, da ga ni človeka, starega, mladega, bolnega, zdravega, invalida ali neinvalida, ki mu bivanje v zdravilišču in koriščenje zdraviliških uslug ne bi prineslo nekaj dobrega. Pa saj je polovica dobrega počutja in zdravja v glavi, mar ne?

Da ne bom dolgozvela, predsednik republike je tem težavam prisluhnil in dejal, da se bo zavzel za ureditev teh področij. Tu pa smo spet pri času. Ta v tem primeru, bodimo realni, ni prijatelj vojnih invalidov. Zato upam, da se bo prizadevanje predsednika republike začelo čimprej, da bodo invalidi (gre predvsem za tiste starejše od 65. let) v čim krajšem času začeli polno uživati to pravico. Pri tem pa naj poudarim, da ni predsednik republike tisti, ki je pristojen za urejanje tega področja, zato bo vsako njegovo prizadevanje sprejeto z zahvalo in upanjem, da se bodo zganile tiste pristojne institucije, ki te stvari lahko uredijo, ne pa da se, glede na to, da se na tem področju dogaja bore malo, zdi kot da visijo v zraku, zmrznjene v času.

Da ne pozabim. Opisano se še kako dotika tudi civilnih invalidov vojn, ki so svoj praznik praznovali 26. junija. O njih pa zato prihodnjič.

Aleksandra K. Kovač
urednica Naših vezi

KAJ DELA KOMISIJA ZA ŠPORT IN REKREACIJO?

1. Kaj je namen posebnega socialnega programa šport in rekreacija, katere cilje želite doseči in v kolikšni meri (glede na evalvacijo, ki jo opravite vsako leto) so ti cilji doseženi?

ZDVIS: V ZDVIS izhajamo iz predpostavke, da športna rekreacija in šport sodita med aktivnosti, ki vplivajo na izboljšanje zdravja. Mnoge znanstvene raziskave dokazujejo, da zmerno ukvarjanje s športnimi aktivnostmi ohranja in krepi zdravje, ki je neprecenljiva vrednota. Vendar vedenje o tem dejstvu žal še ne zadošča, da bi si dan organizirali tako, da bi našli čas in energijo za športno rekreacijo. Gre namreč za življenjski slog in za množico stališč, ki ga oblikujejo. Spreminjanje navad in stališč je dolgotrajen, zahteven in zapleten proces. Potrebno je osveščati vojne invalide in spreminjati njihove vedenjske vzorce. Naš osnovni cilj je, da postane športna rekreacija vsakdanji spremljevalec vojnih invalidov pri izrabi prostega časa in pri uresničevanju želja po boljšem počutju, kar bo možno doseči s kakovostnimi programi, dobrim načrtovanjem finančnih sredstev, primernimi objekti, strokovnimi kadri in prizadevnimi izvajalci rekreacije. V letošnjem letu smo izvedli VIII. športne igre ZDVIS, ki se jih je udeležilo 80 vojnih invalidov. Od prvih iger v letu 2000 opazujemo porast števila udeležencev. To dejstvo zgovorno priča, da smo osnovni cilj (osveščanje vojnih invalidov) dosegli.

ZDCIVS: Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije izvaja enajst posebnih socialnih programov, ki so namenjeni zadovoljevanju potreb in interesov civilnih invalidov vojn. Eden izmed pomembnejših programov je tudi program »Šport in rekreacija v funkciji socialne vključenosti na državni in mednarodni ravni«. Rekreacija in šport sta nedvomno pomembna pri ohranjanju zdravja tudi za najtežje invalide. Dejavnost je usmerjena tako, da je čim bolj prilagojena stopnji invalidnosti in starosti invalidov. Skupaj z invalidi (udeleženci tekmovanj) ugotavljamo, da je program dobro zastavljen in da pokriva ter uresničuje želje, pričakovanja in interese civilnih invalidov vojn. Namen programa je skrb za ohranjanje zdravja članov, cilj pa invalidom športnikom omogočiti čim bolj enake pogoje za šport, kot jih imajo zdravi. Poleg tega druženje na področju športa omogoča tudi večjo socialno vključenost invalidov ter druženje s sebi enakimi.

2. Rekreacija ali šport? Pojasnite vaše videnje obeh pojmov glede na to, da so uporabniki programa starostniki in invalidi?

ZDVIS: Šport kot posebno obliko družbene prakse, lahko razdelimo na tri osnovne vrste: rekreacijski, tekmovalni in ekshibicijski. Kot odgovor na vprašanje zakaj se ljudje ukvarjajo s športom moram omeniti dve človeku prirojene potrebi: potrjevanje in aktivnost. Skozi opazovanje otroških iger in rekreacijskih športnih aktivnosti lahko vidimo, kaj pravzaprav potreba po aktivnosti pomeni. Na drugi strani pa je potreba po potrjevanju, kar običajno psihologi razlagajo kot želja »biti viden«. V bistvu gre pri tem za ana-

logijo med hrano in željo po priznanju. Tako kot v fizičnem smislu ne moremo preživeti brez hrane, tako v psihičnem smislu ne moremo preživeti brez potrjevanja. To je še posebej vidno v tekmovalnem in ekshibicijskem športu.

Šport, kot ga poznamo danes, je nastal iz rekreacije – človekove prirojene potrebe po gibanju. Zato je najbolje, da športno rekreacijo motrimo kot nekakšen hibrid med športom in rekreacijo. Pri športni rekreaciji gre po mojem mnenju namreč v prvi vrsti za rekreacijo, sekundarno pa je to lahko neka oblika športa. Gre torej zato, da se človek razgiba, prediha, prepoti in pospeši svoj metabolizem in ne toliko za zmago ali poraz.

ZDCIVS: Čeprav govorimo o programu Šport in rekreacija je poudarek predvsem na rekreaciji – tako zaradi invalidnosti kot tudi starostne strukture civilnih invalidov vojn. Kljub vsemu se zavedamo pomembnosti skrbi za fizično aktivnost in zdravje in tu je rekreacija vitalnega pomena. Tudi odziv civilnih invalidov vojn na razpisane športne igre (ne tekmovanja) nam daje potrditev, da smo na pravi poti, saj se invalidi še vedno v velikem obsegu udeležujejo organiziranih iger. Nedvomno pa je del tega programa tudi druženje s sebi enakimi, kar je pomembna socialna komponenta, saj je za marsikaterega invalida to edina priložnost, da gre v družbo, se razvedri in razgiba.

3. Kako pomembna je socialna komponenta programa? Zakaj?

Človek je v svojem bistvu senzomotorično bitje, zato gibalna dejavnost igra v njegovem življenju in razvoju telesnih, duševnih in socialnih lastnosti pomembno vlogo, v vsakdanjiku pa je pomemben mentalno higieni dejavnik. Klinične raziskave in izkušnje kažejo, da s psihološkega vidika telesna dejavnost spodbuja zaupanje vase, sposobnost zdrave uveljavitve, čustveno stabilnost, neodvisnost, samostojnost, usmerjanje intelektualnih funkcij, dobro razpoloženje, samoobvladovanje, samokontrolo, delovno učinkovitost, sposobnost za obvladovanje stresa, usmeritev zdrave agresivnosti, zmanjšuje pa obolevnost, škodljive razvade, tesnobo, depresivnost, utrujenost, pasivnost itd.

ZDCIVS: Izkušnje so pokazale, da lahko velikokrat ravno preko druženja ljudi motiviramo tudi h gibanju, saj ko so s sebi enakimi, ko vidijo, da tudi težji invalidi zmorejo izvajati različne oblike gibanja oziroma rekreacije, potem zmorejo tudi sami in na koncu so zelo zadovoljni, saj nemalokrat premagajo celo sami sebe in svoja pričakovanja.

4. Program je namenjen invalidom, ki hkrati že sodijo v skupino starostnikov, kar pomeni, da je športno/rekreativno udejstvovanje zanje fizično bolj zahtevno. Se strinjate s to trditvijo? Prosim pojasnite.

Ko govorimo o rekreaciji kot dejavnosti v ZDVIS je potrebno upoštevati dejstvo, da se v naših društvih srečujemo s

specifično populacijo in sicer z invalidi, ki so v poznih življenjskih letih. Pri izbiri rekreativnih vsebin moramo imeti pred očmi tudi posebnosti starostnikov. Večrazsežnostni proces staranja je v prvi vrsti gensko določen (programiran). O tem v kolikšni meri se »izrabijo« dedne dispozicije, kasneje določajo življenjski pogoji in način življenja. Eden od zelo pomembnih dejavnikov uspešnega staranja (torej uresničitve dednih danosti) je, kot vemo, raba delovne miškulature - organskega sistema z največjo maso - ter primerno obremenjevanje srčno-žilnega in dihalnega sistema. Človekovo telo namreč ni ustvarjeno za počitek, temveč za stalno menjavanje gibanja (aktivnosti) in počitka v vseh obdobjih življenja. Ustrezna telesna oziroma gibalna, rekreativna dejavnost pripelje do telesne pripravljenosti in vitalnosti. Pripelje torej do zmogljivosti, storilnosti, sposobnosti funkcioniranja v vsakdanjem življenju. Pri starejših pripomore k neodvisnemu življenju, pripelje do bolj stabilnega zdravja, odpornosti, zmožnosti hitrejšega okrevanja, pa do povečanja psihosocialnega ugodja, splošnega dobrega počutja in še mnogo česa.

Odgovoriti na vprašanje, kakšna naj bo športna dejavnost oseb starih 60, 70, 80 let in starejših, da bo ustrezno delovala na zdravje, dobro počutje in upočasnitev naravnih procesov staranja, ni enostavno. Znanstveniki in empiriki priporočajo predvsem zmernost. Vsi svarijo pred pretiravanjem pri športu in delu ter prav tako pred sleherno nezmernostjo. »Stari ljudje, ki imajo organizem tako naravnan, da varčuje z gorivom, živijo dlje,« poudarjajo znani gerontologi. V visoki starosti je adaptacijske energije vse manj, odpornost organizma proti obremenitvam in stresom je zmanjšana. Na osnovi izkušenj, ki jih imam, priporočam za starejše osebe razen zmernosti tudi rednost in raznovrstnost glede izbire sredstev (sproščeno sprehajanje, živahno hojo, kolesarjenje, plavanje, sprehajalno smučanje, golf, balinanje, nabiranje gozdnih sadežev, ljubiteljsko delo na vrtu in še kaj), glede intenzivnosti pa tenkočutno prilagajanje subjektivnemu počutju. Ko so ljudje v najboljših letih, lahko čili in zdravi posamezniki pri športnih naporih tudi trpijo, stari pa naj ne vadijo, če imajo slab dan, če se slabo počutijo in se jim oglašča odpor proti naprezanju.

Čim starejši je človek, tem večje so individualne razlike med posamezniki. Zato ni mogoče predpisati enotnih vadbenih programov za stare, govorimo lahko le o splošnih priporočilih. Stari naj bi bili tako izobraženi, da bi sami čutili kaj in koliko jim stori dobro, koliko je preveč in česa ne smejo. Seveda je treba pri subjektivnem počutju upoštevati tudi apetit, prebavo, spanje, veselje do dela in podobno. Obremenitve morajo biti tako odmerjene, da se oseba kakor pri vadbi, tako tudi pozneje, pri morebitnem športnem tekmovanju dobro počuti. Utrujenost po opravljenem izletu, teku, kolesarski turi ali katerikoli športni aktivnosti sme biti samo tolikšna, da mine med nočnim počitkom.

ZDCIVS: Vse naše izkušnje kažejo, da če so športne aktivnosti prilagojene in rekreativno naravnane, ni nobene bojazni, da bi bile prenaporne in neprimerne za naše invalide, kljub zavidljivi starosti marsikaterega udeleženca. Program izvajamo že preko 25 let, poleg tega pa v društvih poskrbijo tudi za redna rekreativna srečanja invalidov, kar jih ohranja v konstantni kondiciji oziroma skrbi za zdravje in fizično aktivnost, tako da ni razloga, da bi bila šport in rekreacija neprimerna za naše invalide.

5. Kaj bi kot vodja/član komisije za šport in rekreacijo dejali članu, ki bi vam potožil, da je prestar za kakršno koli gibalno aktivnost in se mu s tem več ne ljubi ukvarjati? Kako bi ga prepričali, da je gibanje vendarle zelo pomembno?

ZDVIS: Sodobna zdravstvena praksa ugotavlja, da kljub temu, da je staranje proces, ki ga še ne moramo zaustaviti, lahko s preprečevanjem bolezni in zmanjševanjem njihovih posledic, propadanje telesnih tkiv in s tem izgubljanje rezerve organov upočasnimo in se skušamo čim bolj približati biološki meji človekovega življenja, ki naj bi bila nekje med 110 in 115 leti. Telesno dejavni ljudje v povprečju živijo štiri leta dlje kot telesno manj dejavni in zmanjšana telesna sposobnost, ki nastaja zaradi staranja, se upočasni za približno 15 let. Redna telesna dejavnost lahko odgodi nastopanje kroničnih bolezni in skrajša čas med nastopom bolezni in smrtjo. Tako imenovana kompresija obolevnosti v obdobju pred smrtjo predstavlja pomembno izboljšanje kakovosti življenja. Gerontologi priznavajo individualno odmerjeni psihofizični dejavnosti človeka stimulatивно učinkovanje, ki deluje zaviralno na procese staranja. Tudi sodobne raziskave potrjujejo načelo, da morajo biti ljudje tudi v letih staranja aktivni in da ne smejo na vsem lepem opustiti dela, ki so ga navajeni. Posebej želim poudariti, da morajo biti mnogostransko dejavni, tako telesno kakor tudi duševno. Telesna vadba ne sme biti omejena na krepitev mišic in razgibavanje sklepov, za zdravje je najbolj koristna živahna hoja vsak dan, ker ohranja zdravo srce in zdravo ožilje. Upoštevanja vredna je ugotovitev, da je človek toliko star kolikor je »staro« njegovo ožilje. Tudi glede možganskega treniranja se mi zdi potrebno povedati, da ne zadostuje branje, ki vas tako malo zanima, da ga sproti pozabljate, saj prebrati pismo, ki ste ga prejeli, še ni kaj prida umska zaposlenost, napisati lepo pismo, reševati križanke, šahirati, pomagati vnukom pri reševanju domačih nalog in podobno pa je že aktivnost, ki nam pomaga ohranjati umske sposobnosti. Starosti primerna duševna in telesna aktivnost sta bistveni sestavni del zdravega staranja.

ZDCIVS: Kljub starosti in invalidnosti nekateri naši invalidi še vedno dosegajo norme za kvalifikacijo na državna prvenstva invalidov Slovenije (v okviru Zveze za šport invalidov - Paraolimpijski komite) in sicer v streljanju, kegljanju in ena ekipa v balinanju ter pikadu. To je ponovni pokazatelj, da starost in invalidnost nista in ne smeta biti ovira za fizične aktivnosti - tudi za šport.

**Odgovore ZDVIS pripravil Vasja Cimerman
Odgovore ZDCIVS pripravila Nataša Kogoj**

*Vseh last je, kar misliš,
tvoje je samo tisto, kar čutiš.*
Schiller

10. SREČANJE VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE V ZNAMENJU 15-LETNICE USTANOVITVE IN DELOVANJA ZDVIS

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je 30. maja 2009, v športni dvorani Marof v Novem mestu, pripravila že 10. vseslovensko tradicionalno srečanje vojnih invalidov, družinskih članov padlih v vojnah in umrlih vojnih invalidov ter njihovih svojcev.

ZDVIS je na letošnjem srečanju z razvitjem prapora obeležil tudi 15-letnico delovanja, ki vse od svoje ustanovitve nadaljuje poslanstvo Zveze vojaških invalidov Slovenije, ki je bila ustanovljena 30. septembra 1945 in je kot samostojno združenje vojaških invalidov delovala do 1962. leta. Petnajst let formalnega delovanja ZDVIS sicer ni dolga doba, vendar pa za vojaške invalide, ki so kot člani društev povezani v ZDVIS, pomeni obdobje intenzivnega dela pri iskanju optimalnega načina izvajanja dopolnilne skrbi in pomoči vojnim invalidom pri premagovanju težav, ki jih povzroča invalidnost. S srečanjem je zveza obeležila tudi 90. obletnico organiziranja vojaških invalidov na Slovenskem oziroma ustanovitve Združenja vojnih invalidov Kraljevine SHS, 18. obletnico slovenske samostojnosti in neodvisnosti, 70. obletnico začetka druge svetovne vojne in 65. obletnico vzpostavitve zračnega mostu med Slovenijo in južno Italijo.

Poleg 722 udeležencev iz 15 društev vojnih invalidov so se povabili na srečanje odzvali Danilo Türk, predsednik Republike Slovenije, ki je bil tudi slavnostni govornik, Ladislav Lipič, svetovalec predsednika republike, Alojzij Muhič, župan MO Novo mesto, Boris Šušteršič, predsednik NSIOS-a, Jože Zupanc iz Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije, Zdenka Ornik, podpredsednica Zveze delovnih invalidov Slovenije, Marica Štamcar iz Društva General Maister Treb-

nje, Marjan Bevk, predsednik Društva TIGR Primorske, Tit Turnšek in Uroš Dular iz ZZB za vrednote NOB Slovenije, Janez Pajer predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Borut Likar iz Združenja Sever, Miha Butara, predsednik Zveze slovenskih častnikov, Miha Tavčar iz Društva MO-RiS, podžupan MO Maribor Milan Mikl, Božo Dragan iz Občine Sežana, podžupan Občine Trbovlje Mitja Rozina, Renata Brunskole, poslanka iz volilne enote Novo mesto in županja Občine Metlika ter 10 praporščakov iz domoljubnih in veteranskih organizacij.

Predsednik republike Danilo Türk je pred pričetkom srečanja na sprejemu gostil predsednike društev vojnih invalidov. Predsednik ZDVIS Ivan Pivk je na sprejemu predstavil delovanje zveze in izpostavil dejstvo, da ZDVIS povezuje vse vojaške invalide ne glede na čas nastanka invalidnosti, kar sicer v nekaterih sosednjih državah ni praksa. V pogovoru v zvezi z zagotavljanjem socialnega varstva vojnih invalidov so predsedniki društev poudarili, da je treba izboljšati izvajanje pravice do zdravljenja in okrevanja v zdraviliščih, kajti zelo

Upravičeno lahko tudi pričakujemo, da bo paket vojnih zakonov, ki je pravkar v državnozborski proceduri, prinesel ustrezne rešitve. Preveč je bilo neplodnih razprav in vzpodbujanja nasprotij, da bi nadaljevanje tega procesa v enakem tonu in z enako vsebino bilo koristno za vse prizadete, ki jih posamezni zakoni zajemajo.

Iz govora predsednika države Danila Türka na 10. srečanju vojnih invalidov v Novem mestu

Svečanost se je začela s slovensko himno.

V 15 letih delovanja se je ZDVIS z društvi vojnih invalidov v njeni sestavi razvila v dobro organizirano interesno združenje vojaških invalidov, ki smotrno in tudi uspešno izvaja dopolnilno skrb za vojaške invalide ter svojce padlih in umrlih vojaških invalidov, zagovarja njihove potrebe in interese, pomaga vojnim invalidom pri premagovanju težav, ki jih povzročata invalidnost in visoka starost ter jim pomaga pri usposabljanju za čim bolj samostojno in neodvisno življenje. Na tej poti bomo vztrajali tudi v prihodnje.

Iz govora predsednika ZDVIS Ivana Pivka na 10. srečanju vojnih invalidov v Novem mestu

malo, predvsem starejših vojnih invalidov je deležnih te pravice, urediti pa je treba tudi posebno varstvo za starejše vojne invalide stare nad 65. let oziroma zagotoviti višanje invalidnine v sorazmerju s starostjo. Predstavniki vojnih invalidov so izrazili tudi nezadovoljstvo glede obveznosti plačevanja akontacije od invalidnine družinskih članov po padlih borcih iz NOB. Predsednik Republike je povedal, da se bo zavzemal za ureditev teh področij.

Udeležence je pozdravil župan MO Novo mesto, Alojzij Muhič in izrazil veselje, da je zveza tako pomemben dogodek pripravila v Novem mestu ter izpostavil dobro sodelovanje občine z DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine.

Predsednik ZDVIS Ivan Pivk je v pozdravnem govoru ocenil, da bi se dalo nekatera vprašanja v zvezi s položajem vojnih invalidov urediti »bolj življenjsko«, po zgledu dobre prakse v primerljivih državah in poudaril, da si bo zveza kljub gospodarski in finančni krizi prizadevala, da se položaj vojnih invalidov ne bi poslabšal.

Slavnostni govornik, predsednik republike Danilo Türk, je v pozdravnem nagovoru dejal, da mora biti skrb za vojne in vojaške invalide trajna in se zahvalil vsem tistim, ki so v narodno-osvobodilni vojni in vojni za Slovenijo utrpeli telesne poškodbe, katerih posledice čutijo še danes, ter svojcem tistih, ki so za našo svobodo in samostojnost dali svoja življenja. Zvezi vojnih invalidov Slovenije je zaželel, da bi še naprej uspešno izvajala svoje poslanstvo in spodbujala domoljubje Slovencev.

Ta skrb pa se mora nenehno izboljševati in pri tem je bistven dialog z in med samimi invalidi v okviru vaših organizacij kakor tudi z Vlado in ostalimi nevladnimi organizacijami. Pomemben člen tega sporazumevanja in dialoga pa je tudi to, da se nikoli nič ne odloča brez invalidov in brez njihovega glasu in to je implementirano tudi v sedanjo invalidsko politiko. »Nič o invalidih brez invalidov« je zagotovilo za vključitev invalidov in invalidskih organizacij v razprave in s tem v iskanje ustreznih rešitev. To so pomembna dejstva, ki jih je potrebno koristiti in na ta način prispevati k izpolnjevanju in izboljševanju zaščite in statusa invalidov.

Iz govora predsednika države Danila Türka na 10. srečanju vojnih invalidov v Novem mestu

Slavnostni govornik na 10. srečanju vojnih invalidov je bil predsednik države Danilo Türk.

Minila so dolga stoletja preden smo Slovenci dobili lastno in neodvisno mednarodno priznano državo. Boj za lastno državo so s peresom in z orožjem bojevale mnoge generacije, vključno naša. V teh bojih je bilo prelitega ogromno črnih in ogromno krvi. Verjetno nikoli ne bodo prešteti vsi, ki so za to, kar danes imamo, darovali svoja življenja. Tem žrtvam dolgujemo spoštljiv spomin.

Iz govora predsednika ZDVIS Ivana Pivka na 10. srečanju vojnih invalidov v Novem mestu

Sledilo je svečano razvitje prapora zveze, katerega botrstvo je prevzel župan MO Novo mesto Alojzij Muhič. Dogodek so spremljale tudi organizacije povezane v koordinacijo domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije s prapori zvez in lokalnih društev za dolenjsko področje. Po razvitju prapora ZDVIS je sledilo pripenjanje trakov donatorjev, ki jim je bila za prispevek izrečena zahvala. Svečanost se je zaključila s pobratenjem praporov in skupnim mimohodom. Kulturni program, ki je bil posvečen svečanemu razvitju prapora zveze, so izvedli Metliška folklorna skupina – Društvo Ivan Navratil, Partizanski pevski zbor iz Ljubljane, ki se mu je ob njihovi 65. obletnici uspešnega delovanja pridružil tudi član iz leta njihove ustanovitve in KUD Občinski pihalni orkester iz Trebnjega, ki je za dobro vzdušje skrbel že pred srečanjem.

Ob 15-letnici je zveza izdala tudi priložnostno znamko z barvnim simbolom ZDVIS in spominsko razglednico. Pošta Slovenije je zagotovila prenosni nabiralnik, zato so imeli udeleženci srečanja možnost, da s kraja srečanja pošljejo pozdrave prijateljem in svojcem.

Družabni del srečanja in čas klepeta, druženja in obujanja spominov je minil ob zvokih ansambla DeŽur. Člani društev vojnih invalidov, ki so s pripenjanjem trakov darovali za razvitje prapora zveze, so se pred odhodom ponosno fotografirali z novim praporščakom ob praporu zveze.

Prijazen stisk rok in zadovoljni obrazi udeležencev ob odhodu so dobra popotnica organizatorju, da v okviru izvajanja posebnih socialnih programov s tovrstnimi družabnimi srečanji nadaljuje.

Andreja Markovič/Vladimir Pegan

15. SKUPŠČINA ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV

Zveza društev vojnih invalidov je 25. marca 2009 izvedla 15. skupščino zveze. Na skupščini je bilo od 45 vabljenih pooblaščenih predstavnikov društev vojnih invalidov prisotnih 40 predstavnikov (88,8 odstotka), kar je več kot polovica, zato je skupščina veljavno sklepala.

Poleg pooblaščenec iz društev vojnih invalidov so se na povabilo k udeležbi odzvali Ladislav Lipič, svetovalec predsednika republike, Miran Kranjc, predsednik Sveta FIHO, Stojan Udovič in Edi Maligoj iz Zveze vojnih invalidov NOV Trst, Peter Kuhar iz Zveze koroških partizanov, Milan Lovrenčič in Franci Okorn iz Zveze društev General Maister, Slavko Grčar iz ZZB za vrednote NOB Slovenije, Janez Pajer iz Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Miha Butara iz Zveze slovenskih častnikov in Tomaž Čas iz Združenja Sever, ki so v pozdravnih govorih ZDVIS zaželeli uspešno delo v naslednjem obdobju in obljubili sodelovanje svojih organizacij.

Skupščina je sprejela poročilo predsednika ZDVIS o izpolnjenih nalogah zveze v preteklem letu in nalogah, ki nas čakajo v letu 2009, revidirano letno poročilo o poslovanju ZDVIS v letu 2008, poročilo o realizaciji sklepov 14. skupščine o premoženjskih zadevah ZDVIS, poročilo nadzornega odbora, poročilo častnega razsodišča, program dela in finančni načrt zveze za leto 2009.

Predsednik zveze Ivan Pivk je v poročilu ocenil, da so bile razmere in pogoji za delovanje zveze in društev vojnih invalidov v letu 2008 ugodni, kar je prispevalo k uspešnemu uresničevanju programskih ciljev in nalog. Sofinanciranje dejavnosti zveze in društev v njeni sestavi iz javnih virov je bilo redno in stabilno. Izrazil je pričakovanje, da bodo pogoji za delovanje ugodni tudi v letu 2009. Cilji in naloge iz programa dela ZDVIS za leto 2008 so bili izpolnjeni. Večjih težav pri tem ni bilo. Med prednostnimi nalogami so bili v letu 2008 posebni socialni programi in storitve za invalide, za kar je zveza namenila okoli 61 odstotkov vseh finančnih sredstev za redno dejavnost. Na ravni zveze je bilo izvedenih pet, na ravni društev pa do osem programov. Pri izvajanju programov je bil dosežen pričakovan učinek. V okviru programov posebno izstopajo 9. srečanje vojnih invalidov, športne igre in kvalifikacijska tekmovanja vojnih invalidov, seminar za izvajalce programov in »posvet 2008« za predsednike in tajnike društev na temo upravljanje društva in načrtovanje dejavnosti v letu 2009.

Predsednik ZDVIS je predstavil tudi prednostne naloge programa dela za leto 2009, ki so: izvajanje posebnih socialnih programov, usposabljanje izvajalcev posebnega socialnega programa »Ohranjanje socialnih stikov in neposredna pomoč vojnim invalidom na domu«, usposabljanje vodilnih funkcionarjev v društvih vojnih invalidov in organih zveze za upravljanje in načrtovanje dejavno-

sti v letu 2010, obeležje 15. obletnice ustanovitve in delovanja ZDVIS, pomoč društvom vojnih invalidov, ohranitev pravnega in izboljšanje dejanskega položaja vojnih invalidov in drugih varovancev po zakonu o vojnih invalidih, poglobljeno sodelovanje z invalidskimi, veteranskimi in domoljubnimi organizacijami, aktivna udeležba v dejavnosti organov SFV, sodelovanje s sorodnimi združenji v sosednjih in drugih evropskih državah po načelu vzajemnosti in redna informativna dejavnost.

Tajnik zveze Vladimir Pegan je izpostavil nekatere od načrtovanih aktivnosti ZDVIS v letu 2009, ki so: srečanje vojnih invalidov, športne igre in kvalifikacijska tekmovanja vojnih invalidov, sodelovanje z Ustanovo Franca Rozmana Staneta, udeležba predstavnika ZDVIS na 26. generalni skupščini Svetovne federacije veteranov, redni nadzori poslovanja društev vojnih invalidov, seminar za prostovoljce – izvajalce posebnih socialnih programov, posvet o načrtovanju dejavnosti v prihodnjem letu, priprava vlog za FIHO za sofinanciranje dejavnosti v letu 2010, izdaja štirih števil glasila Naše vezi, delovni obiski delegacij vojnih invalidov (Črna Gora, Hrvaška, Srbija, Madžarska), sodelovanje pri pripravi osnutka zakona o izenačevanju invalidov.

Skupščina je med drugim sprejela odločitev, da se društvom sredstva razporedijo na podlagi meril in pogojev, ki jih zveza določi z razpisom in sorazmerno s prijavljenimi realnimi potrebami, z društvi pa se sklene ustrezne pogodbe o pogojih in merilih za porabo dodeljenih sredstev. Delegati so tudi sklenili, da se razpoložljiva sredstva na vseh ravneh troši skrbno in varčno, da se pri izvajanju posebnih socialnih programov in drugih nalog iz dejavnosti zagotovi kakovost in učinkovitost ter skuša zmanjšati stroške za PSP in delovanje na realno mero.

Zveza se financira iz pretežno javnih virov. Zgovoren je podatek, da se za leto 2009 predvideva okoli 83 odstotkov

Delovno predsedstvo 15. skupščine Zveze društev vojnih invalidov Slovenije.

Skupščine Zveze društev vojnih invalidov Slovenije so se udeležili tudi gostje.

sredstev, ki jih bodo zveza in društva prejeli iz Fundacije FIHO in iz državnega proračuna. To bo torej kar 83 odstotkov vseh sredstev, ki so na voljo. To dejstvo zvezo in društva dodatno zavezuje, da sredstva porabijo smotrno in gospodarno.

Skupščina je izvolila tudi nadomestne člane izvršnega

odbora iz DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine in Društva vojnih invalidov Domžale ter dva člana nadzornega odbora ZDVIS.

Članom izvršnega odbora zveze, ki opravljajo tudi druge pomembne funkcije v zvezi in društvih je skupščina podelila najvišje priznanje, plaketo z listino. Priznanja so prejeli Franc Anderlič, predsednik DVI Severne Primorske, Franc Mavrič, predsednik DVI Sežana in Janez Podržaj, podpredsednik Območnega DVI Grosuplje in ZDVIS. Predsednik ZDVIS je prejemnikom priznanj čestital v upanju na nadaljnje dobro in plodno sodelovanje.

15. skupščina ZDVIS je ocenila, da zveza dela dobro. V spodbudo, da bi z delom učinkovito in zavzeto nadaljevali, naj bodo besede predsednika NSIOS, ki je v pisnem opravičilu zaradi odsotnosti čestital zvezi za dosežene rezultate, ki so bili vedno zgled za ostale invalidske organizacije. Naj tako ostane tako tudi v prihodnje.

Andreja Markovič

CIVILNI VOJNI POŠKODOVANCİ - ZAKONSKA VARSTVA V PRVI SVETOVNI VOJNI

Naše vezi so v 35. in 36. številki objavile prispevka »Civilni invalidi v zakonodaji o vojnih invalidih od leta 1920 do leta 1946« in »Sorazmernost višine invalidnine s stopnjo invalidnosti.« S primeri iz zakonov po prvi svetovni vojni, je bilo argumentirano potrjeno, da so bili civilni vojni invalidi po koncu prve svetovne vojne zakonsko zaščiteni, da so to zaščito z zakonom iz leta 1929 izgubili, jo z uredbo iz leta 1938 delno dobili povrnjeno in da so jo z zakonom iz leta 1946 popolnoma izgubili. V drugem sestavku pa je bila poudarjena krivična, a še vedno veljavna nesorazmernost višine invalidnine s stopnjo invalidnosti.

Nadaljevanje raziskave zakonodaje v času prve svetovne vojne je postreglo z novimi, za civilne vojne invalide zelo pomembnimi ugotovitvami, ki jih predstavljam v tem prispevku.

Predstavitev zakonov

Zakoni so v slovenskem jeziku v celoti dostopni na spletnem spletu.

1. Zakon z dne 31. decembra 1917 o naredbah skrbi za civilne vojne oškodovance, njihove svojce in zaostale. (Državni zakonik, 1917, str. 1453)

Spletni naslov:

<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?apm=0&aid=rsl&datum=19170004&zoom=2&seite=00001453&x=19&y=10>

525.

Zakon z dne 31. decembra 1917. l.

o naredbah skrbi za civilne vojne poškodovance, njihove svojce in zaostale.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora aukazujem tako:

§ 1.

C. kr. vlada se pooblašča, ne kraté končno veljavne uravnave zaračuna tega vojnega izdatka, ako je dokazana potrebnost civilnih oseb avstrijskega državljanstva, ki so bile poškodovane po neposrednem vplivu vojnih dogodkov (civilni vojni poškodovanci), ne da bi se bile udeležile vojaških operacij, in katerim se je s tem zmanjšala njihova pridobitna sposobnost za najmanj 20 odstotkov, ter svojcem takih oseb, dokler traja ta zmanjšana pridobitna sposobnost in, ako je imela poškodba za posledico smrt, zaostalim po takih osebah dovoliti podporo do najvišje izmere vsakočasnega prispevka za preživljanje svojcev na aktivno službovanje v oboroženi moči privzetih oseb, dokler se z zakonom ne uravna drugače.

2. Ukaz ministra za socialno skrb v sporazumu s finančnim ministrom in ministrom za deželno bran z dne 23. februarja 1918 v izvršitev zakona z dne 31. decembra 1917 l. (drž.zak. št. 525) o naredbah skrbi za civilne vojne poškodovance, njihove svojce in zaostale (Državni zakonik 1918, str. 215 - 218)

Spletni naslov:

<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?apm=0&aid=rsl&datum=19180004&zoom=2&seite=00000215&x=11&y=12>

Zakon ima 18 členov in po posameznih členih določa:

§ 1.

Civilni vojni poškodovanci.

Civilni vojni poškodovanci v zmislu zakona so tiste civilne osebe avstrijskega državljanstva, ki so bile, ne da bi bile udeležene na vojaških operacijah, izza začetka vojne poškodovane po neposrednem vplivu vojnih dogodkov in katerim se je s tem zmanjšala pridobitna sposobnost v njihovem poklicu za najmanj 20%.

§ 3.

Poškodba.

Za poškodbo v zmislu zakona je smatrati nezakravljen in nenaden telo oškodujoč vpliv zunanjega, od vojnih dogodkov neposrednje odvisnega dogodka na organizem prizadete osebe.

Zakon po členih določa še naslednje:

Čl. 4.: Zmanjšanje pridobitne sposobnosti

Čl. 6.: Izmera podpor za civilnega poškodovanca

Čl. 7. Izmera podpor za svojce in zaostale

Čl. 12.: Zglašanje prosilcev podpor

Čl. 16.: Izplačevanje podpor

3. Zakon z dne 18. avgusta 1918 o odškodninski dolžnosti države za krivične poškodbe civilnih oseb v sedanji vojni (Državni zakonik 1918, str. 880 - 881)

Spletni naslov:

<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?apm=0&aid=rsl&datum=19180004&zoom=2&seite=00000880&x=14&y=9>

Zakon ima 10. členov.

317.

Zakon z dne 18. avgusta 1918. l.

o odškodninski dolžnosti države za krivične poškodbe civilnih oseb v sedanji vojni.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora zaukazujem tako:

§ 1.

(1) Ako je bila v sedanji vojni civilna oseba po pripadniku oborožene moči ali orožništva ali po tujnem ukazilu usmrčena ali na telesu hudo poškodovana, mora dati država za imovinsko-pravne škode, nastale iz tega, primerno odškodnino.

V ostalih členih je opisan postopek za pridobitev odškodnine. Višina odškodnine je določena na splošno.

Zaključek

Predstavljeni zakoni nedvoumno dokazujejo, da je Avstro-ogrska monarhija že v času prve svetovne vojne zakonsko zaščitila tudi civilne invalide vojn (civilni vojni poškodovanci), njihove svojce in zaostale. Ti trije zakoni še bolj poudarjajo krivico, da so bili civilni invalidi vojn po koncu druge svetovne vojne brez zakonske zaščite in varstva vse do leta 1968, ko so je vsaj nekaj dobili tisti z najtežjo invalidnostjo (100 odstotni invalidi). Postopoma so dobili zakonsko varstvo še drugi civilni invalidi, vendar z znatno nižjo invalidnino (na začetku le 50-odstotno) kot vojaški vojni invalidi. Do izenačitve pravic in enakega varstva je prišlo šele leta 1993. To je bila velika krivica, še posebej, ker smo invalidi v večini primerov postali v otroštvu. Vsaka vojna zahteva tudi civilne žrtve, sodobne vojne še več kot jih je prva svetovna vojna in nerazumljivo je, da smo bili več kot dvajset let po koncu druge svetovne vojne popolnoma pozabljeni. Bili smo neupravičeno prikrajšani. Avstrogrska monarhija je že med prvo svetovno vojno vedela za civilne vojne poškodovance, Nova Jugoslavija pa je za to potrebovala skoraj četrto stoletje.

Andrej Šalehar

Avtor Andrej Šalehar je zaslužni profesor in doktor znanosti.

Zares, kratko življenje.

Človeku bi lahko privoščilo, da ga preživi veselo od jutra do večera.

Goethe

ZAŠČITA IN STATUSNE PRAVICE VOJNIH INVALIDOV V SLOVENIJI IN V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH

DODATKI ZA (NAJ)TEŽJE VOJNE INVALIDE

Ureditev osnovne pravice vojnih invalidov – invalidnine oziroma rente v Sloveniji v primerjavi z nekaterimi evropskimi državami kot so Avstrija, Hrvaška, Nemčija, Madžarska in Francija smo obravnavali v prvi številki letošnjih Naših vezi. Nadaljujemo s pravicami, ki jih imajo vojni invalidi po zakonu na podlagi invalidnosti in nanje ne vpliva socialno-ekonomsko stanje vojnega invalida.

Dodatek za pomoč in postrežbo kot oblika pomoči zaradi invalidnosti, ki ni vezana na višino dohodka invalida, poleg Slovenije težjim vojnim invalidom zagotavljajo tudi Hrvaška, Avstrija, Nemčija in Madžarska. Višina dodatka se odmeri glede na skupino invalidnosti v odstotkih od odmerne osnove. Avstrija in Nemčija za težje invalide štejeta invalide z najmanj 50-odstotno invalidnostjo, medtem ko je pogoj za pridobitev tega dodatka v Sloveniji 70-odstotna, na Hrvaškem in v Franciji pa 80-odstotna invalidnost. Francija pomoč in postrežbo druge osebe ureja z dodatkom za bolniško oskrbo, katerega višina je enaka četrtini vojaške pokojnine. V primerjavi z Avstrijo, ki težjim vojnim invalidom upravičencem do dodatka I. stopnje omogoča za tretjino ali dobrih 33 odstotkov povečan dodatek, se slovenski dodatek za pomoč in postrežbo za najtežje vojne invalide lahko poveča do 25 odstotkov.

Tabela 1: Primerjava odmernih odstotkov glede na stopnjo dodatka za pomoč in postrežbo

Legenda: (I.) – (VI.) - stopnja dodatka za pomoč in postrežbo % - odmerna stopnja				
Slovenija	Hrvaška	Avstrija	Nemčija	Madžarska
Najmanj V. stopnja invalidnosti (70% invalid)	Najmanj IV. stopnja invalidnosti (80% invalid)	Najmanj	Najmanj	
(I.) 100 % (+25%)	(I.) 100 %	(V.) 100% (+ 1/3)	(VI.) 100%	40% za vse
(II.) 50 %	(II.) 60 %	(IV.) 83 %	(V.) 81,2%	
		(III.) 66,7 %	(IV.) 62,1%	
		(II.) 50 %	(III.) 48,6%	
		(I.) 33,3%	(II.) 34%	
			(I.) 19,5%	

Pomemben korak v smeri izenačevanja možnosti invalidov so dodatne dajatve oziroma nadomestila (naj)težjim vojnim invalidom izključno na podlagi invalidnosti. Razlog vpeljave teh oblik pomoči je težja invalidnost in materialna prikrajšanost (odsotnost dohodkov), ki izvira iz težje invalidnosti in vpliva na invalida ali njegovo družino. S tovrstnimi dodatki je država priznala posebne potrebe invalidnih oseb in se dodeljujejo na podlagi starosti, vrste in stopnje invalidnosti.

Vojni invalid v Sloveniji, ki mu je invalidnost priznana na podlagi amputacije okončin, hude okvare njihove funkcije ali pa popolne izgube vida na obeh očesih kot neposredne posledice

dobljene bolezni ali poškodbe, je upravičen do dodatka za posebno invalidnost. Dodatek znaša 6, 12, 19 ali 25 odstotkov odmerne osnove oziroma 35 odstotkov odmerne osnove, če gre za kombinacijo najtežjih okvar zdravja.

Primerljive pomoči slovenskemu dodatku za posebno invalidnost so na Hrvaškem ortopedski dodatek, v Avstriji in Nemčiji pa dodatek za najtežje invalide. Odmerni odstotki za dodelitev dodatka za težje invalide so v Avstriji in Nemčiji bistveno večji in znašajo od 30 do 80 odstotkov oziroma od 11,4 do 71 odstotkov osnovne rente, medtem ko je v Sloveniji najvišji dodatek za posebno invalidnost (dodatek s povišanjem) 35 odstotkov odmerne osnove. Madžarska dodatne pravice najtežjim invalidom zagotavlja v okviru enotne invalidske zakonodaje in ne v »vojnem« zakonu; to so osebni dodatek za slepe, zvišan družinski dodatek, pomoč za prevoze v primeru težje telesne poškodbe, pomoč za sladkorne bolnike. Francija ima zelo razvejano obliko različnih dodatkov za najtežje vojne invalide. Poleg pokojninskega dodatka, ki se dodeli za dve ali več telesnih okvar, poznajo še 11 vrst dodatkov za težje invalide. Večina dodatkov se lahko seštevajo.

Posebne dodatke k pokojnini imajo za težje vojne invalide glede na vrsto invalidnosti v Avstriji (dodatek za slepe, dodatek za vodenje slepih) in Franciji (poseben dodatek za slepe). Medtem ko v Sloveniji in Nemčiji slepi vojni invalidi prejema-jo dodatek za pomoč in postrežbo, v Avstriji slepi izbirajo med tem dodatkom ali dodatkom za slepe, v Franciji pa so vojni invalidi poleg dodatka za slepe upravičeni tudi do vseh drugih dodatkov iz naslova težke invalidnosti (seštevane prejemkov). Madžarska vojnim invalidom zagotavlja dodatek za slepe, vendar po predpisih, ki veljajo za vse invalide.

Analiza je pokazala, da Slovenija sicer ne zaostaja pri zagotavljanju pravic najtežjim vojnim invalidom, ugotovili pa smo, da so te pravice v primerjavi z državami, ki imajo tudi daljšo tradicijo pravne zaščite vojnih invalidov kot so Avstrija, Nemčija in Francija, manjšega obsega. Tako Avstrija kot Nemčija dodatek za pomoč in postrežbo omogočata širšemu krogu upravičencev in poznata več skupin dodatkov. V obeh državah so tudi odmerni odstotki za dodelitev dodatka za posebno invalidnost bistveno višji kot v Sloveniji (največ za 45 odstotkov).

Socialna država z upoštevanjem načela enakopravnosti nosi moralno dolžnost za zagotavljanje enakih možnosti vsem državljanom. Omenili smo, da je invalidnost v neposredni povezavi z materialno prikrajšanostjo, kar v praksi pomeni izpad dohodka zaradi težje zaposljivosti ali nezaposljivosti. Dodatki invalidom, ki nadomeščajo materialno prikrajšanost in funkcionalne oblike pomoči, so v funkciji blaženja socialno – ekonomskega stanja vojnih invalidov.

Andreja Markovič

ZAPLAPOLAL JE PRAPOR ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je na 10. srečanju vojnih invalidov, 30. maja 2009 v Novem mestu, svečano razvila prapor ob 15-letnici ustanovitve in delovanja.

15 let predstavlja obdobje, ki je za svet neznan in morda nepomembno, za ZDVIS pa čas, ki je zabeležen tudi s simbolom prapora in pomeni velik korak v obstoju in delovanju.

ZDVIS je prapor razvila ob pomoči donatorjev. Tem se iskreno zahvaljuje, da so za razvitje prapora poklonili spominski trak ali zlati žebliček. Za razvitje prapora so darovali: *Društvo vojnih invalidov Celje, DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine, DVI Domžale, DVI Gorenjske Kranj, DVI Grosuplje, DVI za Koroško, DVI Maribor, DVI Notranjske, DVI Pomurja, DVI Ptuj, DVI Severne Primorske, DVI Sežana, DVI Slovenske Istre Koper, DVI Zasavje, Krka d.d., Mestna občina Novo mesto, MO Maribor, Občina Sežana, Občina Grosuplje, Občina Trbovlje, Slaščičarna Saška, Mercator, Banka Koper, Urška Holešek, Anton Ladislav Korenjak, Ivanka Lavrač, Vladimir Pegan, Ivan Pivk, Janez Podražaj, Mate Šiklič, Zvone Tahirovič, Elka Ukmar, Niko Vukšič.*

Prapor kot simbol ponosa in predanosti domovini zaradi svoje vloge in pomena, ki ga ima v povezovanju in združevanju somišljenikov določene ideje in prepričanja, pomembno krepi domoljubje. Prapor je v zgodovini vselej odigral pomembno vlogo, od strogo vojaške ali bojne do simbolne. Zaradi teh svojih funkcij mora biti prapor vedno in povsod obravnavan in uporabljan v skladu s prapornimi zakonitostmi, kar pomeni, da gojimo do njega »heraldični« oziroma spoštljiv odnos.

Takoj ko se prapor iz javnosti umakne, lahko le v primerno urejenih okoliščinah predstavlja izključno predmet okrasnega značaja. Prapora nikoli nikamor ne izobešamo, torej nikoli ne nastopa sam, temveč vedno skupaj z aktivno osebo, praporščakom, ki mu je zaupana popolna skrb za prapor in rokovanje z njim.

Pred svečanim razvitjem prapora je njegov boter, župan Mestne občine Novo mesto, Alojzij Muhič, predal prapor predsedniku ZDVIS Ivanu Pivku in zvezi zaželel, da bi jo ta simbol družil in navdajal s ponosom. Predsednik zveze je v imenu vojnih invalidov Slovenije prapor predal v varstvo novemu praporščaku, ki se je zahvalil za zaupanje in obljubil, da bo prapor skrbno varoval. Sledilo je pobratenje s prapori domoljubnih in veteranskih organizacij iz *Zveze društev General Maister, Društva TIGR Primorske, Združenja borcev za vrednote NOB za Dolenjsko, Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Dolenjska Novo mesto, Zveze slovenskih častnikov, Združenja Sever, Policijskega veteranskega društva Sever Dolenjske in Bele krajine in Društva MORiS Kočevska Reka*, ter skupen mimohod praporov.

V navodilih za razvitje in uporabo prapora ZDVIS je do-

ločeno, da se prapor zveze uporablja na državnih in drugih javnih prireditvah domoljubnih, veteranskih organizacij in zborovanjih, ki so v interesu ZDVIS, in tudi na prireditvah Svetovne federacije veteranov in izven države Slovenije, ko se veterani organizirano udeležujejo mednarodnih veteranskih srečanj.

Emblem/znak ZDVIS in obliko prapora je v sodelovanju z odborom za pripravo celostne grafične podobe ZDVIS in sklepa IO ZDVIS (18. seja, dne 14.12. 2006) pripravila Heraldika d.o.o.

Prapor ZDVIS predstavlja modra praporna ruta velikosti 125 x 75 cm, tako da ruta nosi zlato obrobo na prednji (drogovni) obrobi, zgoraj in spodaj, na končnem (vetrnem) robu pa jo krasijo 40 mm dolge zlate rese. Ob zgornji in spodnji obrobi krasi ruto ozka okrasna bordura v podobi zlatega vitičevja z zelenimi lipovimi listki. Sredino praporne rute krasi barvni simbol ZDVIS, ki ga tvorijo štirje temeljni liki: (1) zlati, rimljansko upodobljeni prekržani meči in na njih položen (2) rdeč kolobar. V sredini kolobarja je (3) modri, zgodnjegotsko oblikovani ščit z (4) belim nageljnovim cvetom iz simbola zveze, z natrganim petim lističem.

Prekržani meči so mednarodno uveljavljen simbol vojaške, oziroma nekdanje vojaške organizacije. Meča v emblemu ZDVIS vnašata povednost o današnji organizaciji nekdanjih vojakov, ki so se žrtvovali za neodvisnost, enotnost in suverenost domovine. Ščit ima že iz davnine pomen obrambnega orožja. V emblemu ZDVIS pa vnaša modro barvo kot drugo iz zaporedja slovenskih barv. Rdeč kolobar je nosilec tretje iz zaporedja slovenskih barv. Nageljnov cvet simbolizira slovenstvo, vzeta pa je iz slovenske etnologije, kjer v narodni ornamentiki že stoletja predstavlja »slovenski nagelj«. Njegovih pet belih lističev simbolizira belo petžarno zvezdo kot svetovni simbol svobode. Nageljnov cvet vnaša v celotno kompozicijo emblema belo barvo, ki je prva iz vrstnega reda slovenskih nacionalnih barv. Peti listič je iz cveta iztrgan, kar simbolizira invalida. Oblikovno je prapor zasnovan tako, da z izborom barv in etnološkim simbolom nageljnom odraža domoljubje in pripadnost domovini Sloveniji, s prekržanimi meči in ščitom, ki sta vojaška, obrambna, borbena simbola je izkazana ideja miru, svobode in sloge brez vojne, in nenazadnje nepravilen nageljnov cvet simbolizira invalidnost oziroma člane, ki se v ZDVIS povezujejo.

Prapor ZDVIS simbolizira dejstvo, da je zveza tako invalidska kot veteranska organizacija. Združuje in povezuje vojaške in druge invalide kot tudi veterane. Ima status invalidske organizacije in je članica Svetovne federacije veteranov. Zaradi takšne raznolikosti delovanja, ki ima sicer stične točke, je posebna v primerjavi s sorodnimi organizacijami. Zato je unikaten tudi prapor Zveze društev vojnih invalidov.

Andreja Markovič

OSKRBA PARTIZANSKIH BOLNIŠNIC MED NOB NA OBMOČJU IX. KORPUSA

Zmnožičnostjo partizanstva na Primorskem, zlasti po kapitulaciji Italije in z nastankom slavnega IX. korpusa v decembru leta 1943, je bilo zaradi velikih bitk partizanskih enot z okupatorjem in domačimi izdajalci, domobranci, tudi vsak dan več ranjenih partizanov. Zato je postala potreba po oskrbovanju ranjencev vedno večja in to je vodilo v ustanovitev manjših in večjih bolnišnic, ki so morale biti skrite pred sovražnimi vdori. Tako sta nastali tudi znani bolnišnici Franja in Pavla, ena v soteski pri Cerknem, druga globoko v Trnovskem gozdu. Samo v teh dveh bolnišnicah se je med NOB-jem zdravilo nekaj tisoč partizanskih ranjencev.

Zaradi velikega števila ranjencev je postala njihova oskrba z zdravili, hrano in drugimi potrebščinami vedno težja. Tako je štab korpusa spomladi leta 1944 ustanovil posebno ekonomsko enoto za preskrbovanje bolnišnic, in sicer Centralni sanitetni ekonomat, ki je bil pod neposrednim poveljstvom štaba korpusa. Ekonomat je v sodelovanju z intendanturo korpusa oskrboval vse bolnišnice in druge sanitetne ustanove na območju IX. korpusa. Poleg ekonomske in nabavne službe ter ekonomov, nabavljачev na terenu so bile del ekonomata tudi razne delavnice: mesarije, pekarnice, šivalnice itd. Imel je tudi prevozna sredstva, od konjev, mul in celo kamion. Ekonomisti so bili neverjetno delavni in vestni. Naj omenim le enega od njih, Rada Valiča, imenovanega Slavček (po vojni je imel gostišče Slavček na križišču pred Koprmo, ki se še sedaj imenuje Križišče pri Slavčku). Veliko prehrabnih proizvodov pa je za potrebe bolnišnic prišlo tudi iz Furlanije. Ker pa je pod območje IX. korpusa spadal tudi del Gorenjske, se je nabava hrane izvajala tudi na tem območju, zlasti na desnem bregu reke Save. Organizacija nabave je bila dobro organizirana, saj so terenski delavci OF-a pripravili popis vseh kmetov po posameznih vaseh, s številom živine, ki jo lahko oddajo za potrebe partizanske vojske (Izvirne sezname kmetov po vaseh in število živine, ki so jo imeli v lasti, hranim v svojem arhivu. Op. avtorja).

Kako je bila v vojnem času organizirana preskrba bolnišnic in drugih sanitetnih ustanov, kažejo iz izvirnih poročil, ki jih je Sanitetni ekonomat pošiljal Poveljstvu korpusa (Tudi te izvirne dokumente hranim v svojem arhivu in so vsem, ki jih tematika zanima, na razpolago za vpogled. Op. avtorja):

1. *Pisno poročilo (na pisalnem stroju) z dne 1.3.1944 – Centralni sanitetni ekonomat je ustanovljen, vodi ga Volčič Janko.*
2. *Pisno poročilo z dne 13.5.1944 – Ekonom za severni sektor je Golob Viktor- Kosmati, bivši član gospodarske komisije Okrožja Škofja Loka.*
3. *Pisno poročilo z dne 2.10.1944 – Sanitetni ekonomat sedaj oskrbuje:*
 - *SVPJ PAVLA, z oddelki a, b, c*
 - *SVPJ FRANJA, z oddelki a, b, c, d, POKLJUKO in AMBULANTO*
 - *SVPJ »GORENJSKI SEKTOR«*
 - *SVPJ »SVOBODA«*
 - *SVPJ BOLNICO čez Sočo*
 - *SVPJ BOLNICO imenovano »T«*
 - *Okrevališče 1 in 2*
 - *Pokretno bolnico XXX. divizije*
 - *Pokretno bolnico XXX. divizije*
 - *Ortopedske delavnice a in b*
 - *Bolničarsko Šolo*
 - *Apoteke a, b in c*

V sestavi ekonomata imamo sedaj 32 ljudi. V sestavi bolnice FRANJA je 30 oseb, v sestavi bolnice PAVLA pa 25. V mesecu septembru smo dnevno oskrbovali povprečno 800 ljudi in izdali 34.000 obrokov.

V ekonomatu imajo 16 konj s prevoznimi sredstvi, tovorni avto in 18 konj ter 5 mul po posameznih postojankah. Imamo zasilna zaklonišča, kjer se blago hrani in sortira. V bolnicah je odlična hrana, manjka pa obleke in obutve. Šivalnice so bile urejene v septembru. Ena šivalnica z 12, ena z 9 in ena s 4 šiviljami. Urejeni sta dve krojačnici, ena s 5 krojači in ena s 4 krojači. Čevlarska delavnica ima 6 čevljarjev, mizarska pa 4 mizarje. Pekarija s tremi močmi peče prepečenec za vse postojanke. Mesarija izdeluje salame in mesne izdelke za potrebe postojank (obrat na vodni pogon). Mizarska delavnica izdeluje zaboje za prepečenec.

Vse delavnice so pri sanitetnemu ekonomatu. Posamezne postojanke pa imajo svoje delavnice za popravilo oblek in obutve.

Taka so poročila, ki jih je sanitetni ekonomat redno pošiljal štabu IX. korpusa. Iz teh nekaj poročil, ki sem jih navedel, je razvidna neverjetna organiziranost oskrbe, ki je zmogla v težkih vojnih razmerah redno oskrbovati takšno število ranjencev in sanitetnega oskrbovalnega osebja. Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da so bile postojanke pogosto le nekaj deset kilometrov oddaljene od močnih sovražnih postojank.

*Misel je močnejša od vsega.
De Gourmont*

Mirko Pirc

NE DAJMO SE

Kaj loči optimista od pesimista?

Samo notranja naravnost na stvari in ljudje okoli sebe. Samo ustvarjalna energija, ki jo usmerimo v akcijo, ki jo moramo izpeljati. Samo zdrava skrb, da bo delo dobro opravljeno in ne nezdrava skoraj bolesta skrb, kaj groznega se bo zgodilo, kako hudo bo in česa vsega več ne bo.

Otresimo se vsega negativnega in z lahkoto se bomo počutili bolje. Lahko reči in težko storiti, boste rekli.

Seveda, dokler smo prepričani, da moramo vedno javkati v en glas, kako hudo je in o še huje, potem je res težko. Verjemimo pa, da se nam bo pozitivna energija dvignila le s pozitivnim mišljenjem. Če opustimo skrbi in o nalogah, ki nas čakajo, razmišljamo kot o izzivih, ki jih moramo obdelati in vanje usmeriti vso svojo zavest, v smislu: »sicer bodo težave, vendar jih bomo zagotovo rešili in bo konec dober«, potem se bo tako tudi zares zgodilo. Ko bomo opustili skrbi in skozi spalnična vrata zjutraj vstopili v dnevni prostor nasmejani in dobre volje, potem se bodo tudi naši domači dobre volje nalezli od nas. Vi ste tisti, ki lahko to storite prvi, in ni vam treba čakati drugih in govoriti, da se tako ali tako ne splača. Še do včeraj siten sorodnik ali prijatelj se bo z vami drugače pogovarjal, ker ga boste razorožili s prijaznim in optimističnim razmišljanjem. Seveda ne zlaganim, ampak tistim pravim, ki prihaja iz notranjosti. Še tako sijoč videz, bo takoj prekrila energija, ki prihaja iz naše notranjosti. Vse se dogaja na energetske ravni. Dobro privlači dobro. Posledično se nam izboljša tudi duševno in telesno počutje, manj bo utrujenosti, brezvoljnosti in drugih telesnih težav.

Pozitivna naravnost in mišljenje sta enostavna: ko se nam bo vsiljevala kakšna slaba misel, jo pretvorimo v dobro in pozitivno misel. Če vam to dela težave, bo potrebno nekaj vaje. Takoj ne bo šlo, vztrajna vadba pa se bo obrestovala. Komur ne uspeva prekop iz rdečega v zeleno, torej iz negativnega v pozitivno mišljenje, tistemu priporočam naslednjo meditacijsko vajo:

Udobno se usedimo na stol ali na blazino, zaprimo oči in nekajkrat v miru vdihnimo. Med dihanjem si predstavljamo,

kako izdihnemo vso težo in vdihnemo svežo, dobro energijo. Recimo si, da smo mirni, da se počutimo dobro in smo polni energije. Naslikajmo si še kakšno res prijetno zadevo, ki si jo v življenju resnično želimo. Vajo lahko ponovimo dvakrat na dan po pet minut ali več. Ta vaja je znanstveno dokazana, učinkovita in primerna za umirjanje.

Če nam je to uspelo, smo naredili velik korak in na vsak način se nam bo godilo bolje.

Ne glede na to ali smo upokojenci, invalidi, babice ali dedki, pomembno je, da gremo v akcijo. V času gospodarske krize gremo ravno tako naprej, še vedno živimo in bomo tudi živeli. Kako, pa je odvisno od nas. Ali bomo videli priložnost in jo izkoristili, ali pa se bomo smilili samim sebi in čakali, da bo minilo? Možnosti so vedno, življenje ima svoje krivulje – vzpone in padce. Nič ni narobe, če iz lagodnosti skrenemo in uberemo drugo pot kot ponavadi. Vse to moramo spoznati zelo zgodaj, drugače bo priložnost zgrabil nekdo drug. Če smo v manj odgovornem okolju, vsaj prispevajmo nove ideje in mnenje in bodimo prijazni. Zagotovo bomo dosegli prijazen odziv. Tudi sami se raje družimo s prijaznimi in veselimi ljudmi, kot z neprijaznimi in žalostnimi nergači.

Ne pozabimo na stik z naravo. Kratek sprehod, športna aktivnost ali izlet nam bodo vlili novih moči. Jejmo kolikor potrebujemo, preprosto, ne prenaledajmo se in ne obremenjujmo telesa z nepotrebnim balastom. Kupujmo, kar potrebujemo, ne delajmo si zalogo, ker so drage. Imejmo prave prijatelje, dragoceni so. Endorfini, hormoni sreče, bodo stopili na površje, če bomo združili vse te stvari. Verjemite, ne bo nam spodletelo, mogoče se bo samo malo zatikalo. Besedi recesija in kriza naj izgineta z našega besednjaka. Ne dajmo se, postanimo aktivni sooblikovalci lastnega življenja. Zavedajmo se, da tako kot ima vsak biološki proces vzpone in padce, prav tako je tudi z življenjem in okoljem, v katerem živimo. Zato je to obdobje, v katerem se nahajamo čisto normalen pojav, ki bo šel mimo.

Zdravko Zore

Vojne delajo, povzročajo in začenjajo samo določena ekonomska nasprotnja, vodijo pa jih svinje, ki se hočejo z njimi okoristiti.

Ernest Hemingway

MOTNJE V OKOLJU ZMOTIJO NAŠE VEDENJE

Za vsako obliko komuniciranja sta pomembna okolje in vzdušje, ki ga v tem okolju ustvarimo. V nevrolingvističnem programiranju pravimo, da je treba za uspešen pogovor – pa naj bo to pogovor v dvoje, sestanek več ljudi, kolegij v društvu ipd. – ustvariti vzdušje, torej v okolju ustvariti pogoje za komuniciranje. Poskrbeti je treba, da bosta udeleženca pogovora npr. sedla za mizo in se počutila varno (sedita naj kak meter narazen). Kadar pa bomo sedeli na sestanku, zahteva ustvarjanje dobrega vzdušja prezračen in svetel prostor, pijačo na mizi, morda cvetje, ki daje občutek domačnosti ipd. Ali nam je okolje uspelo ustvariti, bomo spoznali v vedenju ljudi. Vedli se bodo prijazneje, odprto, umirjeno. Tako bomo dosegli prijetnejše vzdušje.

Kakšne motnje se lahko pojavijo?

Da se je dobro vzdušje porušilo lahko opazimo v spremembi vedenja ljudi, lahko postanemo napeti, začutimo padec koncentracije, želje in potrebe sogovornikov nas več ne zanimajo.

Se vam je morda že kdaj zgodilo kaj podobnega? Morda ste se na sestanku pogovarjali o zelo pomembni temi, pravkar ste predstavljali svojo zamisel, ko je sogovorniku zazvonil mobilni telefon. Najraje bi povzdignili glas in sogovorniku pokazali vrata. Zvonjenje telefona niti ni bilo najhuje. Sogovornik se je celo oglasil in se začel pogovarjati. Niste vedeli, kaj bi storili. NLP bi vam v takih trenutkih priskočil na pomoč s tako imenovanim prvim položajem – opisati svoje občutke, ki jih je povzročilo sogovornikovo vedenje: Zvonjenje me je zelo vznemirilo, zbranost mi je

popustila. Najraje bi pospravil svoje stvari in sestanek zapustil. Zavedam pa se, da je današnji pogovor za vse nas zelo pomemben, zato bi rad sestanek nadaljeval brez motenj. Morda so vsi pokimali, celo preverili ali so utišali mobilne telefone. Prave zbranosti pa ni bilo več. Komaj ste dobro zadihali, se je zvonjenje ponovilo. Bili ste pošteno razburjeni.

Kaj lahko storite?

NLP-jeva rešitev bi bila tako imenovan tretji položaj ali dejstva: postaviti pravila igre. Pravila igre pravzaprav pomenijo dogovor ali pravila, ki naj bi jih udeleženci spoznali že na začetku sestanka. Eno takih je, da so med sestankom naši mobilni telefoni ugasnjeni. Tako se izognemo neprijetnemu zvonjenju in nezaželenim pogovorom, ki zmotijo zbranost udeležencev.

Mobilni telefoni so res ena največjih nadlog, ki tudi zaradi bontona ne sodijo na sestanke, pogovore, zborovanja... Če nam zazvoni telefon, udeležencem sestanka pokažemo, kako malo spoštujemo njihov čas, njihovo prisotnost ali kar njih same (izjeme so morda res neke izredne razmere, takrat se je treba že vnaprej opravičiti, nastaviti brnenje in se po morebitnem klicu čimbolj neopazno umakniti v drug prostor).

Predvsem pa zvonjenje telefonov predstavlja motnjo v okolju, ki sproži neprijetno spremembo v vedenju ljudi. Prav gotovo želimo, da bi bili naši pogovori uspešni, vzdušje ustvarjalno, rezultati doseženi. Torej storimo vse, da motnje v okolju odpravimo. Prvi korak pomeni ugasniti naš mobilni telefon.

Zdravko Zore

DELAVNICA ZA TAJNIKE DRUŠTEV CIV

Zveza se je odločila, da ponovno organizira strokovno srečanje za tajnike društev civilnih invalidov vojn. Zavedamo se namreč, da potrebujejo tajniki, kot tisti, ki neposredno delajo z invalidi, pomoč in dodatne veščine, da bodo lahko svoje delo opravljali še bolj kakovostno. Tako smo na tem dvodnevnem strokovnem srečanju izvedli delavnico na temo vzpostavljanja prvega stika, komunikacijskih veščin in temo »Kako poskrbeti tudi zase«. V okviru srečanja so si tajniki izmenjali tudi izkušnje, se pogovorili o najbolj perečih vprašanjih in skupaj poiskali najboljše možne rešitve zanje. Poskrbeli smo tudi za prijetno druženje in gibanje z motom »zdrav duh, v zdravem telesu«.

Nataša Kogoj

DVI LJUBLJANA PO PETNAJSTIH LETIH NADALJUJE POSLANSTVO

»Pomagati vojnim invalidom pri premagovanju težav, ki jih povzročata invalidnost in starost, jih usposablјati za čim bolj neodvisno življenje ter ugotavljati, predstavljati in zagovarjati njihove interese in potrebe,« je v pozdravnem govoru ob 15-letnici Društva vojnih invalidov Ljubljana poslanstvo društva opredelil predsednik Anton Orožim.

Minilo je 15 let, kar se je prvič sestel iniciativni odbor, v katerem so bili ustanovni člani društva, Anton Orožim, Lado Kocjan, Alojz Škufca in Bogomir Miro Vesel. Nastalo je Društvo vojnih invalidov Ljubljana, ki se je leta 1994 z društvom Dolenjske, Kranja in Maribora povežalo v ZDVIS. Društva in zveza pa niso nastali slučajno, ampak tudi zaradi neke nuje, saj je v tistem času še mlada samostojna Slovenija iskala samostojnega sogovornika za organiziranje varstva vojnih invalidov (ti so od leta 1962 delovali pod okriljem zveze borcev).

Društvo se je v 15 letih delovanja iz občasnih srečanj peščice zagnanih vojnih invalidov, ki so vse svoje dokumente prenašali s seboj, razvilo v dobro organizirano enoto z lastnimi prostori, športnimi objekti, dobro pripravljenimi in izvedenimi posebnimi socialnimi programi, kupom dodatnih aktivnosti za člane in zadovoljnim članstvom. Uspeh so proslavili na svečanosti, 5. junija, ki so se je med drugim udeležili Janez Stanovnik (ZZB NOB), Miran Potrč (SD), Jani Möderndorfer (podžupan MOL-a), predstavniki veteranskih organizacij in drugi gostje ter številni vojni invalidi in člani društva.

Slavnostni govornik je bil, zdaj že ponovno izvoljeni evro-poslanec, Jelko Kacin, ki je med drugim dejal, da sta vsaka skupnost in država dolžni poskrbeti za vojne invalide in njihove svojce, ki so dali *»največ za to, da je nastala zmaga, da se je zgodila Evropa«*. Leta 1945 *»smo bili del rešitve in ne del problema, zato je treba tradicijo vašega naprezanja, vaše zmage, vašega prispevka k današnji Evropi ohraniti in če je potrebno, tudi zabiti v glavo nekaterim, ki na to ne slišijo,«* je govor zaključil Kacin.

Slovesnost je spremljal kulturni program z godbo na pihala in pevskim zborom Kolinska, podelitvijo priznanj zaslužnim članom in prijateljem društva, na koncu pa pravi partizanski golaž v spominski skledici, ki simbolizira partizansko menažko, ki so jo udeleženci lahko odnesli domov, v spomin na 15. obletnico delovanja Društva vojnih invalidov Ljubljana.

A. K. K.

*Alisel je podobna kopanju
vodnjaka: voda je najprej kalna,
počasi pa se zbledi.*

Kitajska modrost

Kulturni program so tudi tokrat popestrili pevci »hišnega« pevskega zbora Kolinska.

Foto: A. K. Kovač

MAJSKO DRUŽENJE CIVILNIH INVALIDOV VOJN PRIMORSKE

Kako zelo smo bili nad izvedbo lanskoletnega dvodnevne izleta navdušeni vsi, ki smo se družili takrat, je pokazala letošnja prijava naših članov – kar za dva velika avtobusa nas je bilo. Medtem ko smo lani potovali preko Koroške do Salzburga, smo si za letošnji cilj izbrali otoke Rab, Goli otok in Grgur. Načrta vožnje, kar vključuje tudi sprotno »pobiranje« prijavljenih, ni bilo lahko pripraviti, saj so naši člani na avtobus vstopali na obširnem področju celotne Primorske; od Slovenske obale do Tolmina, Idrije, Goriške, Krasa, do Postojne, Notranjske in mejnega prehoda Rupa.

Ob prvem daljšem postanku v Senju, kjer smo razdelili malico, nas je dodobra preve-trila huda Senjska burja, ki nas je spremljala tudi na trajektu, s katerim smo se s celine prepeljali na otok Rab. Marsikdo je takšno plovbo doživel prvič v življenju.

Ob sinjem morju in sončnem vremenu se je naše dobro razpoloženje sicer večalo, vendar pa se nas je nato dotaknila resnobna turobnost, ki smo jo začutili ob obisku fašističnega koncentracijskega taborišča Kampor. S tesnobo v srcih smo poslušali pričevanje o tamkajšnjem nečloveškem mučenju in umiranju interniranih Slovencev, Hrvatov in Judov med drugo svetovno vojno. Pretresle so nas dolge kamnite vrste vklesanih imen, tudi nešteti otrok umrlih nekaj dni po rojstvu pa vse do desetega leta starosti. Območje taborišča je bilo po letu 1953 urejeno v spominski park. Pri osrednjem spomeniku smo se s položitvijo venca poklonili žrtvam taborišča in zapeli slovensko pesem.

Z dvema lokalnima vodičema smo se nato sprehodili po starem rabskem mestnem jedru, ki se ponaša s številnimi zgodovinskimi, kulturnimi in umetniškimi stvaritvami iz davne dobe ilirskih plemen in dobe Rimljanov, ki so prišli na otok že dve stoletji pred našim štetjem. Imenovali so ga Felix - Arba, »srečni otok«. Tu so se zvrstile še civilizacije Bizantincev, Benečanov ter ogrsko-hrvaških kraljev. Res smo imeli kaj videti in slišati – kratko rečeno: en sam bogat umetniški muzej. Zdajšnji otočani odgovorno skrbijo za čistočo in urejenost mesta z okolico ter se vzorno trudijo za vsestransko pestro turistično ponudbo. Zadovoljivo udobje in kakovostno postrežbo smo doživeli tudi v hotelu, kjer smo večerjali, prenočevali in zajtrkovali.

A naslednji dan ni potekal po predvidenih načrtih – narava ima pač svoje zakone. Silovita burja je onemogočala plovbo panoramske ladje na Goli otok in Grgur. Po nekajurnem čakanju na umiritev vremena je kapitan odločil: »Ne bo šlo. Na prvem mestu je varnost potnikov.« Zato smo morali dnevni načrt spremeniti. Namesto kosila na Go-

Primorski civilni invalidi so se spomnili na žrtve taborišča Kampor na otoku Rab na Hrvaškem.

lem otoku smo tako obedovali v Bakarcu.

Med vožnjo nam je vodička na avtobusu brala odlomke iz knjige o Golem otoku – »otoku brez milosti«, kjer so se v krutih nečloveških pogojih »prevzgajali« politični ujetniki. Ustavili smo se tudi na Trsatu in si ogledali središče starega mesta Reke. No, tudi to je bilo zanimivo in obiska vredno.

Naj nekaj besed povem še o najstarejšem potniku med našimi člani. To je bila 84-letna Ana Mršnik iz Kopra, ki sta jo spremljali hči in vnukinje. Kot partizanska kurirka, stara 18 let, je bila zajeta na poti v Trst. Osemnajst mesecev je nato kot taboriščnica delala v tovarni orožja v Auschwitzu. Kljub popolni izčrpanosti je preživela in pričakala osvoboditelje. Kot je znano so taborišče osvobodili Rusi. Tistim, ki smo jo poslušali, je njena zgodba segla globoko v srce.

Ko smo se bližali domačim krajem, smo čutili novo medsebojno povezanost in hvaležnost društvu, ki nam pripravlja tako prisrčna druženja, ki popestrijo in osvežijo naš priletni vsakdan.

Ivanka Strnad

*Vojna navdušuje tiste,
ki je niso nikoli okusili.
Erazem Rotterdamski*

DVI DOMŽALE: ZAVEZANOST K SODELOVANJU

Na pobudo Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Domžale, se je na zboru članov Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Domžale, slavnostno podpisala listina o medsebojnem sodelovanju sorodnih in vsebinsko povezanih društev na območju Domžal.

To so naslednja društva:

Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Domžale, Združenje za ohranjanje vrednot NOB Domžale, Policijsko veteransko društvo Domžale, Območno združenje slovenskih častnikov Domžale in pa naše Društvo vojnih invalidov Domžale.

Predsedniki organizacij smo listino svečano podpisali 6. marca 2009. Podpisniki smo se kot samostojna in enakopravna društva v medsebojnih odnosih zavezali k skupnim nalogam, kot so ohranjanje spomina na upornišvo slovenskega naroda v vseh zgodovinskih obdobjih, sodelovanje pri domovinski in obrambni vzgoji in sodelovanje s slovensko vojsko, sodelovanje na praznovanju Dneva slovenske policije, pri organizaciji spominskih svečanosti, ob prazniku Dneva državnosti in pri ostalih sorodnih skupnih nalogah in prizadevanjih.

Jože Brodar

naše vezi naše zgodbe

»NE PUSTIM SE ZLAHKA ODNESTI«

Dolgo sem se odločala, kako naj pričnem mojo zahvalo Društvu civilnih invalidov vojn Primorske. Končno sem dojela, da je treba prijeti za pero in pričeti, tako bo najbrž uspelo.

Hvaležna sem društvu za dodeljena sredstva, ki so bila namenjena terapiji po posebnem programu za ohranjevanje zdravja nas invalidov.

Odlično, sem menila, pozanimat se je treba in tako sem tudi naredila. Zanimala sem se pri moji zdravnici, ki mi je dala tudi priporočilo in mnenje.

In terapija se je pričela, saj je Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije sredstva odobrila. Prenesla sem nešteto kemoterapij, obsevanj in presaditev kostnega mozga, moja stopala so bila taka, kot da niso moja.

Masaža stopal ali conalna masaža temelji na spoznanju, da življenjska stila kroži po kanalih meridianih. Noge so naši energetski poli, ki jih je treba dobro negovati. Masaža te prav oživi, saj skuša odpreti blokirane poti in vnesti življenjsko energijo v uničene okončine. Človeku, ki je pravadno hodil bos ni bila potrebna conalna masaža, saj je v dotiku zemlje obdržal energetsko ravnovesje, saj je višek energije lahko oddal nji – zemlji. Če pa je imel premalo energije, mu jo je zemlja dala. Danes to sploh ni mogoče, saj smo odtrgani od matere Zemlje, zato smo vsak dan manj zdravi.

Conalna masaža je najstarejša prva pomoč, uporabljali so jo že pred več tisoč leti. Je zelo enostavna, njeno bistvo je v odgovarjajočih točkah in conah, ki obstajajo na nogah (stopalih) in rokah (dlaneh) za celo telo. Z masiranjem refleksnih con poživljamo in sproščamo telo. V začetku se mi je zdelo, da mi nič ne koristi, a že po peti masaži sem začutila, da so moja stopala bolj prožna, bolj elastična. Zdaj, dobre tri mesece po masažah, pa čutim, da so moje noge bolj moje,

čeprav so še okorne, toda so bolj »super«, bi rekla današnja mladina.

Zato sem zadovoljna, da društvo skrbi za naše zdravje in nam pomaga s sredstvi, ki jih ima na razpolago.

Hvala vsem, ki so se za to zavzemali, hvala našemu društvu in zvezi.

Našemu društvu bi se še posebej zahvalila za obiske na domu, ki so kar številni in polni prisrčnosti in skrbi zame. Videli so, da sem kar borbena, se ne pustim zlahka odnesti. Moja Matilda naj še malo počaka. Nisem še pripravljena in prav je tako.

Življenje je lepo, čeprav je včasih močno kruto, a vredno ga je živeti in se boriti zanj.

No, pa sem le prišla do konca, sedaj pa ne znam nehati, tako je z menoj.

Gracijela Baša

Članice Društva vojnih invalidov Ljubljana se redno srečujejo v skupini Vrtnica in ustvarjajo mojstrovine, ki jih vidite na fotografiji.

Foto: A. K. Kovač

VIII. ŠPORTNE IGRE ZDVIS

Maribor je 16. maja gostil že 8. športne igre vojnih invalidov ZDVIS. Prireditev je na podlagi letnega programa aktivnosti Komisije za rekreacijo in šport organizirala Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, izvedel pa jih je DVI Maribor.

Osnovni namen iger, ki so del programa »Skrb za zdravje in psihofizično kondicijo vojnih invalidov« je izboljšanje njihove psihofizične kondicije in vzpodbuda za aktivnejše preživljanje prostega časa. Aktiven življenjski slog in redno gibanje sta pomembna varovalna dejavnika zdravja.

Na igrah se je zbralo veliko članov društev vojnih invalidov saj je bilo skupaj navzočih 166 udeležencev, od tega 120 tekmovalcev, 10 sodnikov in zapisnikarjev in štirje gostje. Spremljevalcev in navijačev je prišlo 20, organizacijski odbor s prostovoljci, ki so pomagali pri izvedbi iger pa je štel 12 ljudi. Velika udeležba na športnih igrah in zadovoljstvo udeležencev sta zgovoren dokaz, da si naši ljudje tovrstnih prireditev želijo.

Tekmovanja smo organizirali na treh lokacijah, in sicer v športni dvorani Tabor, v Vojašnici generala Maistra in na balinišču Konstruktorja.

Za sojenje so bili zagotovljeni sodniki z licencami in potrebno strokovno osebje. Tekmovanje je vodil organizacijski odbor ŠI v sestavi Cimerman, Knez in Pagon. Tekmovanje je bilo dobro izvedeno in končano v dobrih treh urah, v skladu z razporedom. Po prejemu prijavnic nekaj dni pred tekmovanjem je tekmovalni odbor opravil žreb tekmovalcev, tako da zastojev ali čakanja ni bilo. Dobro uro po tekmovanju so bili rezultati tekmovanj tudi uradno potrjeni in pripravljeni za svečano podelitev osvojenih nagrad.

Imeli smo srečo, da je bilo lepo tudi vreme, tako da so se udeleženci iger pred tekmovanjem, v času tekmovanja in po njem zadrževali na vrtu gostišča, kjer so se pogovarjali in družili. Zabave ni manjkalo saj smo poskrbeli za ozvočenje in glasbo.

Igre smo začeli z uradno otvoritvijo, na kateri so udeležence pozdravili predsednik DVI Maribor Vasja Cimerman, podžupan MO Maribor Rok Peče, predsednik ZDVIS Ivan Pivk in poveljnik Vojašnice generala Maistra podpolkovnik Ernest Anželj.

Po končanem tekmovanju so se vsi udeleženci zbrali na vrtu gostišča na kosilu, ki mu je sledila uradna razglasitev rezul-

*Da bi bil človek čvrstega značaja, mora čutili,
kako drugi ljudje nanj učinkujejo: potrebni so torej drugi.*

Stendhal

tatov in podelitev priznanj. Vse ekipe so prejele tudi pisno priznanje za udeležbo na tekmovanju.

Ker je organizacija in izvedba prireditve takega obsega zahtevna naloga je bilo potrebno vložiti veliko truda za njeno uspešno realizacijo. V izvedbo športnih iger je bilo vložena veliko dela in največje zadovoljstvo nas izvajalcev je, da so bila tekmovanja izpeljana brez težav

in pripomb udeležencev.

Zahvaljujoč prostovoljcem in prostovoljkam našega društva smo uspeli prireditev uspešno izpeljati. Vsem, ki so s svojim delom in zagnanostjo pomagali in omogočili uspešno izvedbo iger se tudi ob tej priložnosti najlepše zahvaljujem.

Vasja Cimerman
Foto: DVI Gorenjske

Pet sestavnih delov učinkovitega sestankovanja

1. Skupni dogovor glede vsebine sestanka.
2. Skupni dogovor glede poteka sestanka (čas, prostor, način komunikacije, odločanje).
3. Določitev odgovorne osebe za vzdrževanje toka komunikacije.
4. Določitev odgovorne osebe za varovanje posameznikov pred osebnimi napadi.
5. Jasno določene vloge in odgovornosti vseh prisotnih v času trajanja sestanka.

NAGRADNA KRIŽANKA

10. SREČANJE VI SLO									
PRVI PRESED- NIK VI SLO						DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV	1.		
IME TAJNIKA ZDVIS			2.						PISEMSKA OVOJNICA
NAŠ FINANCER					PRESEDNIK SLOVENIJE			6.	
IME TAJNICE ZDCIVS	3.						KRATICA EVROPSKE UNIJE		
ODLOČITI SE O ČEM				5.					
OZNAKA SLOVENIJE				VOJAŠKI PREDSTAVNIK					
BIVŠI PRED- SLOVENIJE						RUSKI VLADAR	7.		
PRESED- NIK ZDCIVS						ZMAGA PRI ŠAHU			
GL. MESTO SLOVENIJE				4.					8.

Sestavil: Jože Romšak

Skandinavsko križanko rešite v celoti. Črke iz oštevilčenih kvadratkov vpišite v spodnje okvirčke in dobili boste geslo, ki nam ga na dopisnici pošljite na naslov:

Uredništvo Naših vezi, ZDCIVS, Dunajska cesta 129, 1000 Ljubljana.

Izžrebali bomo tri dopisnice s pravilno rešitvijo in nagrajencem poslali nagrade po pošti.

PRAVILNO GESLO:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

- 1. Milan Dernač**, Olešče 4, 3270 Laško
- 2. Cecilija Levar**, C.talcev 3b, 3325 Šoštanj
- 3. Alojz Žvagen**, Kočna 21, 4273 Blejska Dobrava